

Semsvannsmanifestet

for helsefremmende fellesskap

Kortversjon

**Utviklet av et dialogforum organisert av
NaKuHel-Norge i løpet av 2005**

Forord

27. oktober 2004 ble det sendt ut en invitasjon med følgende innledning: NaKuHel Norge inviterer deg til å delta i en nasjonal dialog i arbeidet med å skape mestrings- og helsefremmende miljøer i lokalsamfunnene og ved ulike institusjoner, arbeidsplasser, skoler, sykehjem, sykehus, private og offentlige bedrifter m.m. Invitasjonen fikk meget positiv respons og første samling fant sted 13. januar 2005.

Med dette legger vi fram kortversjonen av rapporten ”Semsvannsmanifestet for helsefremmende fellesskap”. Den er et resultat av en dugnad i et dialogforum som har pågått i hele 2005. Det har vært 5 samlinger a 6 timer i løpet av året. 37 mennesker har sagt seg interessert i å være med i arbeidet (se liste), men siden all virksomhet i forumet har vært frivillig og ubetalt har det av naturlige grunner vært umulig for alle å delta hele tiden. Samlingene har hatt fra 15 – 23 deltakere. Noen har ikke hatt anledning til å være med på noen av samlingene. Likevel ønsker de å stå bak dokumentet etter å ha lest gjennom det.

Alle har vært invitert til å være med i dugnaden i kraft av sin egen person og sitt engasjement på feltet. Derfor underskrives rapporten bare med navn. Men i vedlegget ser vi hva folk driver med til daglig, og dette viser bredden og mangfoldet i den gruppa som har bidratt til den spennende prosessen.

Arbeidet i forumet har hele tiden vært basert på to pilarer:

1. Dialogformen, dvs. en åpen og kreativ samtale der det var ønskelig med mange innspill og stor iderikdom
2. Et ønske om konkrete resultater. Vi har betraktet prosessen som en trakt der vi mot slutten har presset oss til å produsere denne konkrete rapporten, med et åpent manifest først, men også med konkrete forslag om praktisk oppfølging til slutt.

Prosesen har vært styrt av et nav i nettverket, de tre som tok initiativet og inviterte de andre med: Annette Sett Gjessing, Tor Næss og Øyvind Sørbrøden .

Vårt håp er at resultatet av dette arbeidet kan inspirere til nye måter å utvikle helsefremmende fellesskap på, både i de små og nære sammenhengene og på de store samfunnsmessige arenaene. Vi opplever at vår dugnad representerer starten på noe vi ønsker skal spre seg vidt og bredt utover: Vi ønsker mange kraftverk som kan skape et mangfold av positive spiraler!

Vi som har vært med takker hverandre for et inspirerende år. Det har vært mye engasjement, og mange har brukt betydelig med tid på innspill til rapporten. I den sammenheng er det farlig å nevne navn, men vi må nevne at Marit Sørensen på anmodning har bidratt helt spesielt sammen med navet. Hun forener klar tenkning med god formuleringskunst, og det har det vært god bruk for.

Innhold i kortversjonen

I. Manifest for helsefremmende fellesskap

II. Fire eksempler på helsefremmende fellesskap

- Gard as
- Aktiv Rygg
- Eldrepolitikk i Bø kommune
- Natur–Kultur–Helse–senteret i Asker

III. Områder vi ønsker å fokusere på

1. Spørsmål til diskusjon
2. Aktuelle områder for handling

IV. De som står bak manifestet

I. Manifest for helsefremmende fellesskap

1. Visjon

Et livgivende samfunn basert på menneskelig glede og vekst

2. Hva ønsker vi?

Vi ønsker et samfunn som fokuserer på den naturlige og iboende livskraften i hvert enkelt menneske og i fellesskapene, i stedet for bare å reparere skader. Hva holder oss friske? Hva skaper entusiasme? Hva nærer oss? Hva fungerer i livene våre og hvordan kan vi styrke det som er bra? Vi må bygge på det positive og kraftfulle og få fram nye fortellinger der omsorg og fellesskap blir verdsatt.

3. Hvorfor er dette viktig nå?

Vi har kommet til et punkt hvor sykeliggjøring har tatt overhånd. Et negativt fokus virker energitappende og det smitter. I dag faller for mange utenfor, også ressurssterke personer. Det er tragisk for enkeltmennesket og dyrt for samfunnet. Behovet for midler til å løse de negative sidevirkningene av samfunnet synes å øke raskere enn evnen til å skape velferdsgoder. Vi opplever at stadig flere savner meningsfulle fellesskap som styrker engasjement, kreativitet og positiv livsutfoldelse. Derfor trengs et alternativ til dagens måte å møte sykdomsutfordringer på. Vi ønsker større satsning på det friske i hvert menneske.

4. Hva må gjøres?

Vi må endre våre grunnleggende holdninger til menneskelige utfordringer. Løser vi dem ved bare å fokusere på sykdom – eller løser vi dem ved å styrke det som er bra og skape forbedringer ut ifra et positivt ståsted? En ny utvikling krever forandringer på alle nivåer i samfunnet (bedrifter, virksomheter, institusjoner, skoler, lokalsamfunn og familien). Derfor utfordrer vi alle med stor påvirkningskraft – ikke minst lærere, beslutningstakere, opinions-, institusjons-, organisasjons- og næringslivsledere - til å fokusere på det positive og kraftfulle som finnes hos alle mennesker. Vi utfordrer også mediene til bevisst å bruke ressurser på positive historier hvor mestrings- og omsorgsevne, vitalitet og fellesskap verdsettes.

5. Hvordan oppnå dette?

Styrke funksjonsevnen

Funksjonsevne er avhengig av at du bruker deg selv og dine ressurser på noe som oppleves meningsfylt, at du håndterer hverdagens krav og at du utvikler og opplever gode fellesskap. Det er også en del av din funksjonsevne at du kjenner din egen sårbarhet: følelser som usikkerhet, utilstrekkelighet og motløshet. Vi ser det som vekstfremmende og nærende å kunne ivareta egne verdier og behov innenfor fellesskapets rammer. Å sette sunne grenser i eget liv styrker selvrespekten, mestringssevne og vitaliteten.

Derfor står følgende sentralt i vår tenkning: Alle mennesker har ressurser og talenter, de fleste av oss har et urealisert potensial. Å finne fram til og verdsette dine egne ressurser, benytte dem aktivt i livet og synliggjøre dem for andre har stor betydning for deg selv og ringvirkninger i dine omgivelser.

*Den danske skuespilleren og psykologistudenten Masja Dessau sier det slik:
"Gresset er grønt der hvor man er, hvis man bare husker å vanne det".*

Oppmerksomhet på det positive

Vi tror økt fokus på det som bidrar til overskudd og håndtering av hverdagens utfordringer og muligheter er grunnleggende. Det gjelder både fysiske, kulturelle, og sosiale aktiviteter samt psykisk og åndelig påfyll som gir livskraft. I praksis betyr det at vi verdsetter alt som faktisk er bra. Vi tror det hjelper å trene på å se de positive mulighetene og å lære av gode eksempler. Å framholde dette tror vi gjør det lettere å håndtere negative aspekter ved samfunnet, fellesskapene og egne liv.

Kultivering av positive krefter

Vi ønsker at offentlige myndigheter skal stimulere og tilrettelegge for gode, livgivende fellesskap i institusjoner, lokalsamfunn og organisasjoner. Dagens samfunnsorganisering, verdsett og identitetskrav er utviklende for enkelte, men hemmende for mange. Kan vi bedre tilrettelegge for at mennesker skal kunne fortsette å være en del av et aktivt fellesskap i samfunnet, på tross av innskrenket arbeids- eller funksjonsevne? I dag blir for mange "plassert" i en blindvei av trygdeordninger, hvor alt det som faktisk er friskt og sunt i dem må vike plassen for et fokus på det som karakteriseres som "sykt".

Er ansvaret klart nok definert og plassert for at virksomheter skal være "inkluderende og helsefremmende"? Eller er det for lett å skyve ansvaret over på arbeidsmarkedstiltak og trygdeordninger? I miljøpolitikken har vi lenge vært opptatt av at bedrifter ikke skal kunne skyve ansvaret for egne miljøproblemer over på naboen eller samfunnet. Bør vi få liknende ansvarsavklaring for hvordan humankapitalen skal behandles? Vi har faktisk klarere regler for hva vi har lov til å gjøre med finanskapitalen i en bedrift enn for hva vi kan tillate oss med humankapitalen!

6. Språk og begreper er viktig

Vi ønsker et språk som skaper positive assosiasjoner, som ikke sykliggjør normal variasjon og som først og fremst styrker reell forståelse. Språket bør være farget av livgivende metaforer og vise utviklingspotensialet, ikke skape uheldig avstand, intellektualisering og byråkratisering. Vi ønsker å skape nærhet til personer, prosesser og fenomener. Vi ønsker å bruke ord, uttrykk og bilder fra områder som natur, dyreverden og hjemmets arena like mye som fra økonomi, ledelse og sport.

Det er ønskelig med språk og innfallsvinkler som tar utgangspunkt i følelser, den "gode galskap", lek og humor istedenfor ensidig i intellektet. Det gode spørsmål er viktigere enn alltid å skulle ha det "riktige" svar. Videre bør vi fokusere på løsningsalternativ mer enn på problemer. Vi tror det skaper energi og kraft. Det er viktig å sette søkelys på medias rolle og ansvar for hvordan tenkningen og utviklingen i samfunnet skjer.

7. Fellesskap som gir livskraft og mestring

Vi ønsker å skape et arbeidsliv og lokalmiljøer som forløser livskraft og verdsetter mennesker. Det krever en helhetlig og sunnhetsorientert satsing i lokalsamfunnene, ved ulike institusjoner, arbeidsplasser, barnehager, skoler, sykehjem, sykehus (i tillegg til sykdomsbehandling), private og offentlige virksomheter. Det må bygges på samhandling og aktiv medvirkning fra dem det gjelder. Hva er bra og hvordan kan vi styrke dette for at det skal bli enda bedre?

8. Eget liv – eget ansvar

Vi tror på aktiv deltakelse for å finne løsninger på egne utfordringer. Vi ønsker en samfunnsdebatt om hvordan folk best mulig kan dyrke fram kraft og mestring i egne liv, være sine egne kraftverk. Det er enkeltindividet som selv må håndtere livets og hverdagens krav, finne mening og livskvalitet – og derved sunnhet. Da er det viktig at det offentlige ikke skaper unødige barrierer i forhold til trygde- og andre økonomiske ordninger. Det offentlige bør heller være tilrettelegger for at individet selv skal greie å gjøre det beste ut av sin situasjon.

9. Fra ledelse til lederskap

De siste årene har det vokst fram en radikalt annerledes måte å se organisasjoner og ledelse på. Man ser ikke lenger ensidig etter sterke ledere - men etter ledere som også har evnen til å forløse gode prosesser og til å se og dyrke fram de kvalitetene den enkelte medarbeider kan bidra med. Med andre ord: Fokus er ikke lenger på ledelse, men på lederskap. I alle sosiale relasjoner, og derfor også i organisasjoner, eksisterer ikke-lineære sammenhenger mellom årsak og virkning. Det betyr at én handling kan avstedkomme en rekke ulike konsekvenser. Vi må kunne håndtere usikkerhet og uforutsigbarhet. Dette kan bare håndteres av organisasjoner som er opptatt av å forstå de mellommenneskelige prosessene og fremveksten av ideer og løsninger gjennom relasjoner mellom mennesker.

10. Dialog og gode, tankevekkende prosjekter

Dette manifestet er utviklet av et dialogforum gjennom fem samlinger i 2005. I løpet av disse samlingene har 37 enkeltindivider fra hvert sitt ståsted delt tanker og erfaringer rundt hva som er helsefremmende fellesskap. I løpet av prosessen er noen virksomheter og prosjekter trukket frem som gode eksempler til etterfølgelse: Natur-Kultur-Helse-senteret i Asker, forsikringselskapet Gard AS, prosjektet Aktiv Rygg og prosjektet ”Eldrepolitikk i Bø kommune”. I tillegg sitter dialogforumet på en rekke andre eksempler vi gjerne deler med omverden.

Vi håper med dette manifestet å inspirere andre rundt til dialog rundt liknende temaer. Det finnes sikkert en rekke andre gode tanker og prosjekter som kan trekkes frem i lyset. Ved å dele slike tanker og gode eksempler med hverandre ønsker vi å bidra til å skape mer helsefremmende fellesskap.

Vi ønsker mange kraftverk som skaper et mangfold av positive spiraler !

II. Fire eksempler på helsefremmende fellesskap

I løpet av arbeidet med manifestet i 2005 har det vært naturlig å trekke fram fire eksempler på fellesskap som arbeider i tråd med grunntanken i manifestet: Skipsassuranseselskapet Gard AS, prosjektet Aktiv Rygg, eldrepolitikk i Bø kommune og Natur-Kultur-Helse-Senteret i Asker. De fire eksemplene er grundig presentert i del to. NRK's helseprogram Puls har også laget innslag om hvert av de utvalgte fellesskapene. Her vil vi kort oppsummere på hvilken måte vi mener eksemplene representerer viktige trekk som belyser det vi ønsker å få til med manifestet.

1. Gard AS

- Det å bygge opp under god helse og aktiv tilstedeværelse på jobben defineres som viktige forutsetninger for selskapets konkurransevne og gode økonomi
- Inkludering, mestring og balanse mellom det som kreves av de ansatte og ytes til de ansatte er viktige elementer i personalpolitikken. De ansatte møtes med tillit og selskapet får til gjengjeld høy lojalitet og stor innsats
- Alle som besøker Gard får inntrykk av et vennlig og livgivende fellesskap basert på menneskelig glede og vekst. Samtidig viser selskapets resultater en sterk konkurransevne i en krevende forretningsverden

2. Aktiv Rygg

- Prosjektet legger vekt på å få til mestring og empowerment for den som har akutte korsryggsmerter – og dermed arbeidsfastholdelse i større grad
- Det satses på det friske hos den med plager og tilrettelegging for at de tilhelende krefter (som forskning viser er store) skal virke. Erfaring viser at ryggsmerter går fortere over når ryggen brukes aktivt.
- Ved å definere en stor del av dem som har akutte smerter som ”fiske” selv om de har meget vondt, og gi dem håndtering deretter, så kan mye av helsevesenets ressurser alternativt brukes til dem som klart er syke og har store behov. Slike løsninger er en fordel både for individet, for bedriften og for samfunnet

3. Eldrepolitikk i Bø kommune

- Hovedelementene i den ”nye eldrepolitikken” er å bidra til at den enkelte får muligheter til å utvikle sine talenter og ressurser, på en slik måte at de opplever mening og livskvalitet, uavhengig av alder. Samtidig vil identifisering av det friske i hvert menneske være viktig, slik at man kan gjøre mer av det som fungerer.
- Dagsenteret ved Sjukeheimen videreutvikles fra *dagsenter* til aktivitetssenter for alle eldre. Målet er å gi de eldre tilgang til varierte stimuli av kulturell art, for å øke livskvaliteten for de eldre - og en mer inspirerende arbeidsdag for pleiepersonalet med de positive konsekvensene det kan gi for arbeidsmiljøet og for kvaliteten i tilbudet.
- Pensjonister kan være viktige ressurser som samfunnet må ta vare på og utnytte til alles fordel og som i høy grad ønsker å delta på mange områder i

samfunnet. Vi tror at dette også vil være til nytte for pensjonistene som har avsluttet sine yrkeskarrierer.

- Utvide perspektivet fra eldrepolitikk til livsfasepolitikk: En ønsker å bidra til å skape et lokalsamfunn som fremmer den enkeltes livskvalitet og mestringsevne, uansett alder, og som oppmuntrer til samspill og samvær på tvers av generasjonene.

3. Natur-Kultur-Helse-senteret i Asker

- Historien om NaKuHel er en glad fortelling, og den handler om viktige ting, fordi den handler om hvordan leve våre liv på en bedre måte. Den kan karakteriseres på mange ulike sett. Den handler om samspillet mellom natur, kultur og helse. Heri ligger den opprinnelige ideen. Den handler om en ide som er i tiden, som har store potensialer og som bare er i sin vorden hittil.
- Den handler også om noe som er så enkelt at den burde kunne slå rot hvor som helst i samfunnet. Historien om NaKuHel kan også hevdes å være folkehelse i praksis. Uttrykt med ett ord er NaKuHel en beretning om medmenneskelighet (Vi trenger hverandre Vi trenger å bli inkludert).

III. Områder vi ønsker å fokusere på

1. Spørsmål til refleksjon

Under arbeidet med manifestet er det reist et utall av problemstillinger og spørsmål. Vi har trukket fram 10 områder her som vi ønsker dialog og refleksjon rundt. Vi tror og håper at leserne vil forlenge denne listen selv.

- **Natur-Kultur-Helse**
Forskning bekrefter mer og mer det vi alle intuitivt vet; at Natur og Kultur (inkludert fysisk aktivitet) har en positiv effekt på vår helse.
  - *Hvordan kan denne kunnskapen mer aktivt integreres i barnehage-, skole- helsevesen samt i arbeidslivet?*
- **Gode møteplasser**
Det er et stort behov for gledesbringende, aktiviserende og inkluderende møteplasser – helst på tvers av generasjonene (lokale sentra)
  - *Hvilken rolle kan kommunene ta som tilrettelegger for slike møteplasser?*
  - *Hvem er naturlige aktører for utvikling av slike sentra (Kan for eksempel frivillighetssentraler være naturlige partnere)?*

- **Verdier og realiteter**

Norge har flere år på rad blitt kåret til verdens beste land å leve i. Æren for dette får gjerne våre ”norske verdier og prioriteringer”, som har lagt grunnlaget for dagens velferd.

- *Kan disse kårningene bli en sovepute i forhold til mye som ikke fungerer i vårt land?*
- *Norge har fått til en oppsiktsvekkende positiv utvikling når det gjelder å redusere dødsfall i trafikken. Kan vi få til noe lignende på selvmordsområdet der vi særlig ser en uhyggelig utvikling blant unge?*
- *Hvordan passer vår verdensmestertittel sammen med at de som har ansvar for å utdanne våre barn, ta vare på oss når vi er syke, ha omsorgen for våre eldre er lavere verdsatt (lønnet) enn mange andre yrkesgrupper?*
- *Reflekterer de enorme investeringene i kjøpesentra de verdier vi ønsker å fremme i Norge?*

- **Språk og medier former virkeligheten**

Mediene bombarderer oss daglig med negative ”nyheter” i tabloid-form. Kan noen henges ut, blir salget ekstra godt.

- *Er det slike ”fortellinger og historier” vi egentlig ønsker oss som lesere og borgere?*
- *Våre offentlige dokumenter medikaliserer ofte livsproblemer. I offentlige utredninger omtales samfunnsproblemer som sykdom som kan diagnostiseres og behandles. Hva gjør dette med oss?*

- **Barna er fremtiden**

Nøkkelen til å skape et helsefremmende samfunn i fremtiden ligger blant annet i hvordan vi tilrettelegger for gode oppvekstvilkår for barn.

- *Prioriterer vi egentlig barnas virkelige behov i vår tilrettelegging av deres hverdag?*
- *Kan vi finne løsninger som i større grad dekker både foreldre og barns reelle behov?*

- **Mer samspill mellom livsfase- og eldrepolitikk**

Barn og ungdom har behov for mer voksenkontakt. Foreldre strever med ”tidsklemma”. Eldre lider av ensomhet og følelsen av ikke å være nødvendige i dagens samfunn.

- *Kan vi utforme sentra med aktiviteter som binder generasjonene sammen og samtidig gir viktige svar på barns, ungdoms, foreldres og eldres behov og utfordringer?*

- **Et utstøtende samfunn**

Mange mennesker som har fått en sykdomsdiagnose og har blitt en del av

trygdesystemet føler seg etter hvert ”utenfor samfunnet”.

Trygdesystemet skal være og er et sikkerhetsnett, men kan det for mange også virke utstøtende?

- *Trenger vi en ny type tenkning og forskning om Trygdesystemets langsiktige virkninger?*
- *Vil et mindre utstøtende samfunn være mer konkurransedyktig?*

- **Inkluderende arbeidsliv**

Å sette fokus på inkluderende arbeidsliv har vist seg å gi positive virkninger. En viktig side er å gjennomføre tiltak i arbeidslivet slik at det blir mindre sykefravær, mindre uføretrygding og at flere kan stå lenger i arbeid på den enkelte arbeidsplass. Å inkludere flere grupper med nedsatt funksjonsevne i arbeidslivet er en annen type utfordring

- *Bør vi bli mer målrettet i forhold til hva vi skal løse og hvilke virkemidler vi trenger for å få til et inkluderende arbeidsliv?*

- **Kommunenes rolle**

Kommunene spiller en omfattende rolle, både som arbeidsgiver, som leverandør av viktige tjenester (barnehage, skole, eldreomsorg m.v.) og som tilrettelegger for bedrifter og organisasjoner med hensyn til å utvikle helsefremmende fellesskap

- *Tenker kommunene strategisk nok rundt sin rolle og sitt ansvar for ”helsefremmende fellesskap”?*
- *Kan ”helsefremmende fellesskap” være en viktig rød tråd som kan gå gjennom mange av de kommunale ansvarsområder (Overordnet mål og strategi)?*

- **Ansvar for eget liv og hverandre**

Vi ønsker et samfunn hvor alle etter evne tar ansvar for sitt eget liv og for felles fremtid, et samfunn, hvor vi både har klare plikter og klare rettigheter.

- *Er tiden inne for en ”revitalisering” av begrepene ”borger” og ”medborger”?*

2. Aktuelle områder for handling

1. **En forsøksordning med kommuner som systematisk ønsker å legge tenkningen om ”helsefremmende fellesskap” i bunnen av sin virksomhet.** Vi vil be om møte med kommunalministeren om dette (nettverk av miljø – og helsekommuner må inviteres med)
2. **Den nye Arbeids- og Velferdsetaten (NAV interim) vil bli tilbudt samarbeid om et seminar om hvordan de kan legge ”vår” helhetlige tenkning til grunn når de nå skal bygge opp den nye etaten**

3. **Det blir viktig å definere innhold i og ansvar for nye typer møteplasser.**
Det vil bli tatt initiativ til møte med Kulturministeren og Arbeids- og inkluderingsministeren
4. **Initiativ om ny eldrepolitikk og livsfasepolitikk**
Bø kommune vil følge opp sitt arbeid med ny eldrepolitikk kombinert med å utvikle en livsfasepolitikk. Det vil bli tatt kontakt med Seniorrådet om videreutvikling og oppfølging av ”Bømodellen”
5. **Dialogforum med bedrifter som ønsker å skape helsefremmende fellesskap.**
Gard og Selvågruppen har vært med i dette arbeid. Det er ønskelig å gå videre sammen med noen bedrifter som er genuint opptatt av helsefremmende fellesskap i en dialog om hvordan få dette til
6. **Språk og media. Det vil bli etablert en ny dialoggruppe som skal føre videre de omfattende debattene dialoggruppa har hatt om disse spørsmål.**

IV. Disse står bak manifestet

Odd Bjørnstad, Nina Bratt, Kristin Bredal Berge, Anne Grethe Brandtzæg, Turid Ann Bringsverd, Svein Buvik. Leiv Agnar Ellevset, Erland Ensrud. Harald Eriksen, Bertil Gustavsson, Peter Hjort, Arnfinn Holten. Mette Karoliussen, Leif Kongestøl, Elisabeth Kaasa, Gisle Kavli, Dino Karabeg, Magnar Kleiven, Erik Lindh, Hilmar Lunde, Even Lærum, Konrad Magnus, Britt Moestue, Øystein Nettet, Marina Langmo Pavlak. Liv Ronglan, Unni Berit Schjervheim, Marit Sørensen, Gunnar Tellnes, Helge Vreim, Lars Wang, Atle Vårvik, Hans Ånstad, Annica Øygard, Camilla Becker, Annette Sett Gjessing, Tor Næss. Øyvind Sørbrøden.

Vedlegg :

Disse har vært med i dialogforumet:

1. **Odd Bjørnstad:** STAMI.
2. **Nina Bratt,** Corage a/s
3. **Kristin Bredal Berge:** Daglig leder NaKuHel
4. **Anne Grethe Brandtzæg,** Nordisk forskningsenter for arbeidslivskvalitet
5. **Turid Ann Bringsverd:** Personalsjef Gard AS
6. **Svein Buvik:** Administrasjonsdirektør i Gard AS
7. **Leiv Agnar Ellevset:** Direktør I Trygg Trafikk, tidligere styreleder i NaKuHel
8. **Erland Ensrud:** Olav Selvaag gruppen
9. **Harald Eriksen:** Professor på tannlegehøyskolen.
10. **Bertil Gustavsson:** Eget konsulentfirma
11. **Peter Hjort;** Professor emeritus. Tidligere bl.a. ansatt ved Folkehelse
12. **Arnfinn Holtén:** Avdelingsdirektør sykehuset Asker og Bærum HF.
13. **Mette Karoliussen:** Førstelektor ved Institutt for helsefag, Høgskolen i Telemark
14. **Leif Kongestøl:** Enhetsleder i Kvinnherad kommune
15. **Elisabeth Kaasa:** Divisjonsdirektør sykehuset Asker og Bærum HF
16. **Gisle Kavli:** Daglig leder av Telemark Røde Kors
17. **Dino Karabeg:** Information Design Group, University of Oslo
18. **Magnar Kleiven;** Absentia AS
19. **Erik Lindh;** Prosjektleder Aktiv Rygg
20. **Hilmar Lunde,** tidligere styreleder i NaKuHel Asker
21. **Even Lærum:** Professor i samfunnsmedisin, av Nasjonalt Ryggnettverk, Formidlingsenheten.
22. **Konrad Magnus,** Corage a/s
23. **Britt Moestue,** Nordisk forskningsenter for arbeidslivskvalitet
24. **Øystein Nettet,** rådgiver, The Performance Group
25. **Marina Langmo Pavlak:** Student Høgskolen I Akershus/NaKuHel-senteret
26. **Liv Ronglan:** Norges Røde Kors, Deltaker i Røde Kors' verdiprosjekt: Holdninger og handling.
27. **Unni Berit Schjervheim:** Bedriftslege i Hjelp 24, styreleder i NaKuHel – Norge.
28. **Marit Sørensen:** Førsteamanuensis ved Norges idrettshøgskole
29. **Gunnar Tellnes:** Professor i trygdemedisin. Leder av NaKuHel Norge's råd
30. **Helge Vreim:** Kommunalsjef for helse, skole og kultur i Bø kommune
31. **Lars Wang:** Sivilingeniør, rådgivingsfirmaet Novus Vita.
32. **Atle Vårvik:** Daglig leder av organisasjonen MOT
34. **Hans Ånstad:** Seksjon for trygde - og samfunnsmedisin, UiO
35. **Elisabeth Gjerdde:** Mastergradsstudent, Høgskolen i Vestfold
36. **Annica Øygard:** "Du kan" – coaching og samhandling
37. **Camilla Becker:** The Performance group

I tillegg kommer initiativtakerne:

Annette Sett Gjessing, Tor Næss og Øyvind Sørbrøden